

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z religii do potrzeb i możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W - 219

13.03.2021 r.

Prowadzące:

dr Dorota Cybulska

mgr Bogumiła Rzepnicka

Zagadnienia:

1. Trudności uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na lekcjach religii w aspekcie realizacji podstawy programowej.
2. Dostosowanie wymagań edukacyjnych z religii do potrzeb i możliwości uczniów z SPE.
3. Wskazówki metodyczne do pracy z uczniami na lekcjach religii.
4. Wymiana doświadczeń.

Specjalne potrzeby edukacyjne to:

szeroki zakres zjawisk – obejmujący zarówno potrzeby dzieci z różnymi niepełnosprawnościami, jak i dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Dotyczą uczniów, którzy z powodu swej niepełnosprawności czy też odmienności wymagają innego podejścia pedagogicznego, zastosowania różnych form pracy, konkretnych warunków nauczania, a czasami dodatkowo pomocy.

Uczniowie z SPE to:

- ✓ Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną
- ✓ Uczniowie niewidomi i słabo widzący
- ✓ Uczniowie niesłyszący i słabo słyszący
- ✓ Uczniowie z autyzmem
- ✓ Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową
- ✓ Uczniowie z chorobami przewlekłymi
- ✓ Uczniowie z ADHD
- ✓ Uczniowie z poważnymi zaburzeniami w komunikowaniu się
- ✓ Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się
- ✓ Uczniowie niedostosowani społecznie, zagrożeni niedostosowaniem społecznym
- ✓ Uczniowie wybitnie zdolni

Podstawowym celem dostosowania wymagań jest **wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno-motywacyjnej**. Dostosowanie polega na modyfikacji procesu edukacyjnego, umożliwiającego uczniom sprostanie wymaganiom. Obszary dostosowania obejmują:

- ✓ warunki procesu edukacyjnego tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne,
- ✓ zewnętrzną organizację nauczania (np. posadzenie ucznia słabosłyszącego w pierwszej ławce),
- ✓ warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania).

Dla sukcesu edukacyjnego dziecka z SPE ważne jest zwrócenie uwagi na emocje i zaangażowanie w to, co robi, pozwolenie mu na osiągnięcie sukcesu na miarę własnych możliwości. Jest to dla niego źródłem satysfakcji i motywacji do dalszych działań.

Zatem nauczyciel winien dokonywać:

- ✓ refleksji nad swoimi postawami,
- ✓ bilansu tego, jakie umiejętności będą dziecku szczególnie przydatne w codziennym życiu i na nie zwracać uwagę w toku nauki.

Dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych mają zróżnicowane problemy, których rozwiązywanie wymaga szczególnych, zindywidualizowanych oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych w przynajmniej jednym z obszarów ich aktywności.

Katecheza uczniów z SPE ma na celu dawanie takich wzorców osobowych, by:

- ✓ ukształtować obraz Boga, którego co prawda nie widzimy, ale który jest realnie blisko nas, kocha nas i chce, byśmy Go kochali (aspekt poznawczy);
- ✓ wyzwolić poczucie radości z tego faktu (aspekt uczuciowy);
- ✓ nauczyć pokazywać w dostępny sobie sposób, że Boga kochamy (aspekt działaniowy).

W katechezie uczniów z SPE z różnymi chodzi przede wszystkim o **doprowadzenie ich do odkrycia tajemnicy osobowego Boga**, który kocha każdego człowieka i jest o niego zatroskany. Chodzi także o **rozwijanie i wspieranie wiary wychowanka**. U podstaw katechezy leży **wychowanie liturgiczne**, mające dokonywać się zarówno przez nauczanie, które wyjaśnia tajemnice wiary i sposoby jej celebrowania, jak i przez sam udział w liturgii, który pozostanie zawsze szczególnie ważnym punktem katechezy. Istotnym elementem **jest formacja moralna**, która stawia sobie za cel nauczanie odróżniania dobra od zła, a zwłaszcza rozbudzenie pragnień postępowania według przykazania miłości.

Ojciec Święty Jan Paweł II w Adhortacji apostolskiej o katechizacji w naszych czasach apelował o **dostosowanie katechezy do poziomu umysłowego jej uczestnika**. Zwracał uwagę na to, że katecheza ma **przetransportować Słowo Boże na sposób mówienia ludzi do których jest skierowane**. Zwracał również uwagę, że do istoty katechizacji należy trwanie i spotkanie w wierze nauczyciela z uczniami.

Podstawą katechezy dzieci z SPE jest także **wychowanie do modlitwy**, które napotyka w dzisiejszych czasach na szczególną trudność, w wielu bowiem domach ludzi ochrzczonych zanikła praktyka codziennej modlitwy.

Współczesna koncepcja katechezy osób z SPE zwraca uwagę na jeszcze dwa elementy. Pierwszy to **wychowanie do życia wspólnotowego**. U jego podstaw leży przekonanie, że istnieje pewne podobieństwo między jednością Osób Boskich a relacjami między ludźmi, którzy – na wzór Trójcy – powinni żyć w braterstwie, w prawdzie i miłości.

Drugi element to **wprowadzenie do misji**. Wychowywanie katechizowanych do odpowiedzialności misyjnej powinno wyrażać się przede wszystkim w **dawaniu świadectwa na miarę swoich możliwości w każdym środowisku**. Klamrą spinającą wszystkie elementy podstawy katechezy uczniów z SPE jest stosowana zasada wierności Bogu i człowiekowi.

Ogólne wskazówki do pracy z uczniem z SPE

Należy rozpoznać mocne strony i ograniczenia dziecka było możliwe, dlatego konieczne jest zgromadzenie o nim rzetelnej wiedzy, z wykorzystaniem różnych źródeł:

- ✓ informacji i zaleceń zawartych w opinii/orzeczeniu – właściwe rozumienie zaleceń jest podstawą do prawidłowego organizowania procesu dydaktycznego;
- ✓ informacji przekazywanych przez rodziców – oni mają najpełniejszą wiedzę dotyczącą rozwoju dziecka;
- ✓ informacji specjalistów – cenna może być wiedza pochodząca zarówno od psychologa, pedagoga, w tym pedagoga specjalnego, logopedy, lekarza (pediatry bądź innego specjalisty), rehabilitanta, itp.;
- ✓ publikacji i szkoleń.

Ogólne wskazówki do pracy z uczniem z SPE

Kolejnym ważnym aspektem jest tworzenie prawidłowych warunków edukacyjnych. Nauczyciel powinien dostosować metody i formy pracy z dzieckiem do jego możliwości, uwarunkowanych dysfunkcjami czy sytuacją społeczną. Wiąże się to na przykład z następującymi działaniami:

- ✓ dostosowaniem sposobu komunikowania się z uczniem;
- ✓ zachowaniem właściwego dystansu;
- ✓ wydłużeniem czasu pracy;
- ✓ zmianą form aktywności;
- ✓ dzieleniem materiału nauczania na mniejsze partie;
- ✓ zmniejszeniem liczby zadań do wykonania;
- ✓ zwiększeniem liczby ćwiczeń i powtórzeń materiału;
- ✓ częstym odwoływaniem się do konkretności;

- ✓ stosowaniem metody pogładowości – umożliwieniem poznawania wielozmysłowego;
- ✓ dostosowaniem liczby bodźców związanych z procesem nauczania;
- ✓ zastosowaniem dodatkowych środków dydaktycznych i środków technicznych;
- ✓ jasnym wyznaczaniem granic i egzekwowaniem ich wyznaczania.

W pracy z dzieckiem upośledzonym w stopniu lekkim nauczyciel powinien zwrócić szczególną uwagę na:

- ✓ uczenie się w indywidualnym tempie, wyznaczanie i osiągnięcie indywidualnych celów zgodnych z możliwościami ucznia,
- ✓ ograniczenie instrukcji słownych na rzecz wprowadzania słowno-pokazowych,
- ✓ stały nadzór, gdyż uczniowie ci szybciej się nużą, z chwilą występowania trudności łatwo rezygnują i mają tendencję do pozostawiania niedokończonej pracy,
- ✓ przywiązywanie wagi do specjalnych bodźców pozytywnych w formie pochwały, zachęty, nagrody,
- ✓ okazywanie aprobaty, pochwały dla podejmowanego wysiłku i akceptacji, pozwalające na budowanie pozytywnego obrazu siebie,
- ✓ wsparcie rodziców i pomoc ze strony placówki edukacyjnej w radzeniu sobie z pojawiającymi się trudnościami wychowawczymi,
- ✓ wzmocnianie procesu uczenia się przez stosowanie metod aktywizujących,
- ✓ wdrażanie uczniów do samodzielności.

Nauczyciel pracujący z uczniem niesłyszącym lub słabo słyszającym powinien:

- ✓ zapoznać się z rodzajem wady słuchu i jej konsekwencjami,
- ✓ dokładać wszelkich starań, aby rozwój pojęć abstrakcyjnych u uczniów był jak najpełniejszy,
- ✓ wypracować różnorodne metody rozwijające myślenie analityczne i syntetyczne, które ma kluczowe znaczenie w przyswajaniu treści zawartych w podstawie programowej,
- ✓ dobierać formy kształcenia i metody nauczania przy współudziale i akceptacji rodziny dziecka,
- ✓ dążyć do rozwijania pojęć i słownictwa uczniów, zarówno czynnego jak i biernego,
- ✓ głośno omawiać realizowane czynności.

Nauczyciel pracujący z uczniem z autyzmem, z zespołem Aspergera lub ADHD powinien:

- ✓ poznać i zrozumieć specyficznych zachowania i emocje dziecka,
- ✓ okazać akceptację i pozytywne wsparcie,
- ✓ zapewnić pomoc przy wchodzeniu w grupę rówieśniczą,
- ✓ ustalić i usystematyzować oczekiwania i wymagania (z uwzględnieniem trzech zasad: regularność, rutyna, repetycja),
- ✓ zapewnić elastyczność pracy w grupie, dając możliwość dodatkowej aktywności i rozładowania emocji,
- ✓ nawiązać bliską współpracę z rodzicami.

